

Adami superstites viderat, ad ortum circiter Abrahami vitam produxit; & Abraham vicissim cum Sem filio Noe sua aetate nondum vita sancto, consuetudinem facile habuit. Ab Abraham vero usque ad Moysen soli tantum tres viri intercesserunt, Isaac, Jacob, & Levi; quare servatas in familiis Judaicis earum rerum traditiones, & memorias facile Moyses collegerat. Neque enim, nisi ex scriptis Familiarum commentariis, Genealogias, rerum gestarum tempus, historiarum eventus omnes, certumque annorum vitae Patriarcharum tempus adeo exacte rescisse poterat.

s Josu. 10. 13.

Liber Justorum, in Josue (s), & in 2. Reg. 1. 18. laudatus, ipsissima videtur historia Veterum Patriarcharum. In 1. Par. 7. 20. & c. praelium legimus, cum Judaei in Aegypto essent, commissum, de quo ne verbum quidem in libris Moysis; quin & in nominibus, & Genealogiis in pluribus Scripturae locis varietas, non aliunde fortasse, quam ex Scriptorum & Exemplarium varietate, & multiplicitate originem duxit. Fatemur quidem rariorem fuisse ante Moysen scribendi usum, nec defunt Gentes quamplurimae, a quibus scribendi ars diutius exulavit; sunt etiam qui Homerum ipsum nihil scriptis mandasse contendunt. Sed quenam est in historia illorum populorum obscuritas, & tenebrae? Quot fabellas pro historiis ejus aetatis, nulla

scriptorum monumentorum memoria notis; Graecia non obtrusit? Quot in religione & in Genealogiis indigna? Nihil tale apud Hebraeos; singulis enim suis decor, unus & perpetuus narrationis solidae & exactae tenor; quae sane omnia scriptis rerum gestarum Commentariis, a Moysse consultis, accepto referenda sunt.

Sed quorsum haec ad eam auctoritatem Pentateucho asserendam, quam nos Operi tribuimus, nisi etiam Divino Spiritu aflatum Sacrum Scriptorem dixerimus? Divino, inquam, Spiritu, qui abditae quaeque scribenti pandebat, obscura alioqui & incerta; certis vero asserisque, aliorum relatione vel traditione cognitis, Divinam, atque infallibilem auctoritatem asserbat. Hinc Isaias cap. 44. 7. 8. & c. Dei Israelis supra ceteros aliarum gentium auctoritatem, & majestatem exaggerans, populo suo ea pandisse ex veteribus historiis narrat, quae frustra alii ab Idolis suis requisivissent. Quis similis mei? (ait Dominus) ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum: ventura, & quae futura sunt annuncient eis... Ex tunc audire te feci, & annunciai. Vos estis testes mei, numquid est Deus absque me, & formator quem ego non noverim? Eadem apud Origenem legas (t). Unde enim poterat Moyses, vel qua ab origine Mundi gesta sunt, vel qua in fine ejus gerenda erant, narrare, nisi per inspirationem Spiritus Dei?

t Homil. 26. in Num.

DISSERTATIO

DE MATERIA ET FORMA VETERUM LIBRORUM,

AC VARIA SCRIBENDI RATIONE.

Vetustissima omnium scribendi ratio, quantum scimus, imaginibus quibusdam vel literis, in lapide lignove insculptis, constabat; cujus generis scripturam vetustissima Aegyptiorum & Chaldaeorum monumenta exhibent. Hunc scribendi morem antequam diluvium obtinuisse Josephus (a) testatur, cum filios Seth contra duplex diluvium, per aquam primum, deinde per ignem, quod Mundo imminere norant, geminas columnas, lapideam alteram, ut aquarum injuriis resisteret, alteram fictilem, ne igne corrumpere, observationibus astronomicis, a se primum factis, inscripserat. Has columnas vidisse se idem Historicus sibi persuaserat. Nostras in hunc Josephi locum conjecturas dedimus

a Antiq. 1. 1. c. 3.

in Commentario ad cap. 6. Genes. vers. 13. Veterum columnarum in Insula Cretae extantium, in quibus insculptis characteribus ritus Sacrificiales Corybantium exhibentur, Porphyrius meminit (b). Euhemerus (c), Sanchoniato (d), Herodotus, Dioscorus Siculus, alique, easdem veteres inscriptiones, historias suas adornaturi, consuluerant. Characterum vulgariarum & communium inventionem Phoenicibus auctoribus Lucanus deputat; cum antea, ait, Aegyptiorum hieroglyphica lapidibus insculpta obtinuissent (e).

Phoenices primi, fama si creditur, ausi Mansuram rudibus vocem signare figuris; Nondum sumineas Memphis contextere Biblos Noverat: & saxis tantum volucresque, feraque

Scul-

b de abstin. 2. c Lactan. Instr. 1. 1. d Theodoret. Ser. 2. ad Greg.

e Lucan. 1. 3.

Sculptaque servabant magicas animarum linguas.

b Marsham. fac. 1. ex Syn-cello.

c Moyses videbat Sac. 9. Thoth secundus 10.

d Utilite des Voyag. de M. Baudelot de d' Airval.

e Plin. 1. 7. c. 5. 6.

f Plutarc. & Diogen. in Solon. Gell. in lib. 2. c. 12. g Vide Menagii Not. in Solon. Diog. Laert.

h De orig. Juris 1. 2.

i Plin. 1. 13. c. 11.

laria, in quibus acta Judiciorum scribebantur, Zanides, Aristophanes appellat (k). Longobardi, cum primum in Italiam venissent, in pugillaribus tenuissimis, & teretibus scribebant, quorum aliqua vidisse se earum gentium characteribus exarata Pancirolus testatur. Solebant autem pugillaria cera liniiri, atque ferreis stilis, sive aereis, aut ossibus literae in eadem cera insculpi; stili vero altera pars acuta ad literas exarandas, altera teres ad lituras inducendas; nec defunt, quorum caput ad instar coclearis rotundi exibeatur, cui insistentes digiti teretem instrumenti partem supra ceram comprimebant: Stilus ferreus alia parte, qua scribamus, alia, qua delectamus, affabre factus est (l). Et Horatius lib. 1. Sat. 10.

k In Vespis pag. 490.

l Aug. de vera Relig. c. 20

Sape stilum veritas, iterum, qua digna legi sint, Scripturus.

Prudentius etiam Hymn. 9. de S. Cassian.

Inde alii stimulos, & acuminata ferrea vibrant;

Qua parte aratis cera sulcis scribitur, Et qua secti apices abolerentur, & equoris birri,

Rursus nitescens invenitur area.

Ex his tabulis fasciculus simul compactus librum constitutebat, dictum etiam Codicem, vel Caudicem, nempe sultum; quod scilicet refert sultum ligneum in tabulis dissectum: Antiqui plures tabulas conjunctas, codices dicebant [m]; & Seneca (n); Plurimum tabularum contextus, Caudex apud Antiquos dicebatur. Hae tabulis inscriptae Epistole inter amicos missabantur; lineae tamen tela involuta, atque terra quadam vel tera Asiatica obsignata (o). Erant etiam buxae, & eburnae tabellae, sed non in usum familiares. Nec defuerunt tabellae, sed rariores, etiam postquam chara, & membranae usus invaluit.

m Varr. 1. 3. de vita pop. Rom. n De brevitate vit. c. 21. o Plantus in Bacchid. . . . Affer citid. Pist. Quid? Chryl. Stilum, coram, tabellas, & linum.

Post tabellas palmea folia successerunt, ac deinde tenuiores & leviores arborum cortices: In palmarum foliis primo scripturatum, ait Plinius (p); deinde quarundam arborum libris. Et Virgilius ita Sybillam describit;

p Lib. 13. c. 11.

Insanam vatem aspicias, qua rupe sub ima Fata canit, foliisque notas, & carmina mandat;

Quaecumque in foliis descripsit nomina Virgo,

Digerit in numerum.

S. Isidorus carmina quadam Cinnae in foliis descripta laudat.

Levis in aridulo malva descripta libello, Prusiaci vixi munera navicula.

Cum vero ea scribendi ratio usui incommoda deprehenderetur, intus quarundam arborum cortex familiaris obtinuit, veluti fraxini, ulmi, tilla, aceris, fagi, populi, ulmi &c. Inde vero Libri nomen inditum: Liber dicitur interior corticis pars, qua ligno cohaeret [q]. Cum autem cortices illi, ut facilius transferrentur, in volumen complicari solerent; inde voluminis nomen (r), quod etiam ad volumina chartacea & membranacea postea translatum est.

q Servius.

r Valla Elegant. 1. 6.

Papyrus genus erat calami, ad Nili ripas

s Salmas. not. in Vopise.

pas crescentis, cuius fustum pluribus constabat foliis, simul compactis, quæ acu quodam separata supra tabulas aquâ asperfas ad latitudinem folii extendebantur (1). Ita extensum folium subtili quodam glutine, vel lutulentâ Nili aquâ tepescitâ, & præparatâ liniebatur; ac deinde altero superinducto folio, folis ardori excandandum totum opus exponebatur. Intima papyri folia delicatissima erant, ex quibus Augusta papyrus constabat; quæ illis adijungebantur papyrus Juliam, minoris illam pretii, reddebant. Papyrus Claudia, tertii erat generis, inter papyrus Augustam & Juliam media, quæ Imperatorem Claudium authorem habuit.

Ex his foliis plura simul convoluta, quem Latini Scapum appellant, componebant. Scapus 20. folia ætate Plinii continebat, deinde decem. Ad opera in ævum duratura, folia illa uno tantum latere scripta, in extrema ora simul glutine conjungebantur, ut volumen pro longitudine Operis extenderetur: ephemeridibus verò, aliisque domesticis usibus digerendis, utrumque latus scripturæ serviebat. Ejus papyri usus ante ipsam Alexandri ætatem invaluisse, quidquid Plinius refragetur, Guilandinus demonstrat; quamquam non nisi post ejus Regis tempora evulgaretur. Servabantur in Bibliothecis volumina baculo circumvoluta, cujus bacilli utraque extremitas pretiosi ligni, sive eboris ornamentis distinguitur. Porro baculus ille extremæ libri oræ adharebat, ex quo illud: ad umbiculum perducere. Repositis verò in armariis Libris, una bacilli extremitas, cui operis titulus inscriptus esset, prodebatur. Papyri Ægyptiæ usus usque ad decimum sæculum, rarus tamen, in Europa mansit (2).

Cum Ptolemæus Philadelphus Rex Ægypti instructissimam Bibliothecam comparasset, ejus exemplum Reges Pergami imitari statuerant; sed Reges Ægypti rem ferentes iniquius, lato edicto, ne papyrus extra Regnum efferretur, caverunt. Quare in ita ratione Pergamæ, chartæ ejusdem generis excogitarunt, quod ex Urbe Pergami, Pergamentum, sive ex corio membra animalium contegente Membrana appellatum est.

Ex his chartis duplex Librorum genus conficiebatur; alterum, quod ex pluribus simul conjunctis in longum foliis pro Operis longitudine distendebatur; alterum, quod ex pluribus constabat, simul confertis, & compactis foliis, quemadmodum & nostrâ ætate in Libris solemus. Volumina, que nempe in volumen convolvebantur, cum ex uno tantum latere characteres exhiberent, idem majoris erant molis, quam cæteri ex pluribus confertis foliis Libri, utroque latere scripti. Universum Livii Opus in parvum quoddam volumen redactum, Martialis commemorat, quod si ad volumina redigeretur, integram Bibliothecam occupasset.

Pellibus exiguis aratur Livius ingens, quem mea vix totum Bibliotheca capit. Latus illud voluminis, quod unice inscri-

Mabilion. de re Diplom. l. 1. c. 8. pag. 38.

micr. 2. p.

3. 1. 1. 1.

3.

bebatur, altero intacto, pagina dictum est; quod autem utrumque latus scripturæ præbebat, tabellæ, sive tabulæ.

Chartæ, qualis nunc obtinet, ex lineis detritis frustulis, in pulvis liquorem jugi contusione, aquâ affusâ, resolutis, origo adhuc usque ignoratur. Ante 500. annos invaluisse (u) ex testimonio Petri Venerabilis, ubi de rasuris veterum pannorum instructa cartha memoratur, intelligimus (x). Scripturæ hinc commissæ apud Veneres innotuerunt (y); quin & frustula quædam veteris Ægyptiæ scripturæ in chartâ nostrati simili adhuc exhibentur. Parthi ætate Plinii (z), licet papyracea planta in ripis Euphratis jam innotuisset, veterem tamen morem in vestibus suis scribendi retinere maluerunt. Eodem etiam Plinio teste, ante inventam papyrus publicæ monumenta in tabulis plumbeis, privata verò in lineis exarari consueverant. Linteæ libri, in quibus Magistratum Romanorum scripta nomina, & Reipublicæ Commentarii digesti, atque in Templo Deæ Moneta sub Reipublicæ crepundis asservati à Livio memorantur (a). Hi planè libri in usum sacros tunc temporis familiares erant.

Post evulgatos Scaligeri, Bocharti, Vossii, aliorumque plurimum Commentarios, nemo ferè amplius dubitat, quin primi, quibus Moyse usus est, characteres, Phœnicii fuerint; de illorum tamen origine inter Eruditos non satis convenit. Sunt qui illorum inventionem Chaldæis, vel Assyriis tribuentes, eorum tamen decus credant sibi usurpasse Phœnices, in quos quemadmodum & in alias gentes, usus invaluit, primosque earum literarum authores jactantes. Alii vicissim in Assyrios ipsos & Chaldæos, derivatos à Phœnicibus literas, malunt. Ex hoc sententiarum dissidio, quam modò discutendam suscepimus, controversia emergit, de origine scilicet characterum, quibus Moyse usus est.

Arbitrantur quidem nonnulli, Abrahamum acceptas in Syria literas posteros Chanaanæis tradidisse; sed alii Patriarchas ipsos, quas semel didicerant in Chanaanitide literas, in Ægypto unâ cum Chanaanæorum linguâ servasse, atque in usum familiares usurpasse contendunt. Verum absque eo quod huic implexæ quæstioni de literarum origine implicemur, ea nobis impresentiarum statuenda sunt; nimirum eos, quibus Moyse usus est, characteres, ipsissimas esse Ægyptiorum literas, easque cum Phœnicis characteribus prorsus confundendas. In hac autem postrema hujus nostræ assertionis parte, totam disputationis vim constitui oportere satis intelligimus; Moysem enim earum gentium characteribus usum esse facile omnino crediderim, quibuscum Hebræi longo jam commercio, atque ipsis etiam moribus quamplurimis communicaverant; ne quid dicam de Ægyptiorum literatura, qua Moyse, Regiâ educatione à filia Regis Ægypti filii loco enutritus, imbutus est.

Ægyptiorum characteres ipsissimos esse cum Phœnicis sive Cadmaicis, à Cadmo in

u Vide Mabilion. de re Diplom. lib. 1. cap. 8. pag. 38. x Contra Julia. in Bibliot. Cluniac. pag. 1070. y Vide Liv. Dec. 1. l. 4. & Vopise. in Aurelian. z Plin. l. 13. c. 11.

a Decad. 1. l. 4. & 10.

b Vide apud Valton. Proleg. 2. n. 18.

c Lib. 2. d Strom. l. 5.

e Metam. lib. 11. ad fin. De operis adyti profert quosdam libros literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris hujusmodi animalium, concepti sermonis compendiosa verba suggestentes; partim nodosis & in modum rotæ tortuosis, campolatinque condensis apicibus &c. f Pharsa. l. 3. g De Dam. Socrat.

h Euf. Chron. l. 2. an. 562.

i Cont. Cels. l. 3.

Boeotiam translatis, P. Kircherius operosè contendit; sed ea profert opinionis suæ argumenta, quibus sanè non omnibus æquè Eruditus persuasit [b]. Totus est Author in expendenda Copticarum literarum, quas recentiores esse, & ex Græcis expressas defendit, cum Græcis similitudine. Quidquid sit; illud fateamur oportet, apud Ægyptios, præter Hieroglyphicos characteres, aliud in usus vulgares scripturæ, & characterum genus obtinuisse: cujus licet formam neque Herodotus (c), neque S. Clemens Alexandrinus (d) expresserint; ex eorum tamen silentio facile colligimus, à ratione scribendi Gentium finitimarum, in quibus characteres Phœnicis obtinuisse non ineptè conjicimus, non abuisse. Narrat Herodotus, Ægyptiorum scripturam è dextera in lævam ductam; eamque nodosis quibusdam & tortuosis in modum rotæ implexis apicibus (quod cum Phœnicis characteribus quadrat) expressam Apulejus describit (e). Ante inventas Phœnicum literas, ait Lucanus (f), apud Ægyptios nulla erat parandæ papyri ars; insculpta in lapidibus animalia, & magicæ quædam figure unice pro characteribus habebantur. Poeta igitur sententia Ægyptiorum veteres characteres cum Phœnicis confundit. Sub Agefilao Rege in tumulo Alcmenæ Thebis in Boeotia, tabella quædam anea inventa est, auctore Plutarcho (g), veteribus perpetuis characteribus inscripta, ignotis illis, etiam post inspectas pleniorè luce atque à situ repurgatas figuras; literæ tantum barbaræ Ægyptiis simillimæ deprehensæ sunt. Misa igitur in Ægyptum tabulâ rerum antiquarum peritissimum Chonuphis consultus, post excussa sedulo veterum librorum Ægypti monumenta, respondit, veteres in ea tabella literas Ægyptiæ, quales sub Rege Proteo obtinebant, expressas esse. Veteres ergo illi Cadmæi characteres, à veteribus Ægyptiorum literis non distinguuntur; nec proinde ab utrisque Phœnicis litteræ abhorruisse debuerant, si verum sit, uti ne ambigimus quidem, Cadmæas easdem fuisse ac Phœnicias literas. Vossius pluribus, nec spernendis rationum monumentis firmat, antè Cadmi adventum characterum in Græciâ usum per Cecropem innotuisse. Porro Cecrops Ægyptius genere, non alias detulisse in Græciâ literas videtur, quam Ægyptias; ex quo illud consequitur, Græcas veteres ab origine literas cum Ægyptiis confundi oportere. Apollodorus, alique ex Veteribus (h) Cadmum ipsum ex Ægypto repentes, Thebas Ægypti reliquisse tradunt, antequam ad Thebas Boeotiæ condendas se contulisset.

Fatemur quidem, Origenem (i) characteres Hebræos ab Ægyptiis & Phœnicibus distinxisse; sed opinionem ille suam nullo rationum monumento fulcit, id tantum demonstrasse contentus, Hebræorum vernaculam linguam aliam esse ab Ægyptiâ; quin & in ea fuisse sententia videtur, post longam in Ægypto defectudinem, tandem Hebræos in egressu ab

Ægypto veteris linguæ usum Divino prodigio recepisse; quam in rem Prophetam quemdam Hebræum, suppresso tamen nomine, ignotumque laudat. Sed una Origenis autoritas minùs sanè, quam tot rationum monumenta, valet.

Nunc de materia & forma veterum librorum apud Hebræos agendum. Quamquam de libris frequens sit apud Moysem sermo: nullum tamen describit, præter duas illas tabulas, in quibus Dei operâ Decalogus exaratus est; quas ille læves & utroque latere inscriptas exhibet. Quorum autem duo hæc sedulo idem Moyse adnotasset; nisi ut planè intelligeremus, eas tabulas à cæteris libris in eo discrepare, qui scilicet ligneis tantum tabulis, & uno tantum latere inscriptis constabant?

Porro quæ in tabellis ligneis & lapideis scribendi obtinebat consuetudo, omnium vetustissimam fuisse novimus; nec sanè quoties de libris apud Moysem agitur, aliquid occurrit, quod commodè de hisce tabellis explicari non possit; nihilque vicissim legimus, quod corticeorum, papyraceorum, atque membranaceorum voluminum ideam aliquam ingerat. Quare ut librorum nomine [k] apud Moysem ex his tabellis compactos libros intelligamus pronum est. Voluminis enim nomen in Vulgata Pentateuchi tantum, sed non in textu Hebræo, ne vel semel quidem, legitur. Extat tamen in textu Jeremæ, Ezechielis, Efdæ, Ps. 39. & in Zacharia. Neque Rabbiorum sententiam moror voluminibus membranaceis, vel papyro Ægyptiâ usum Moysem autmanium; cum membranas, atque papyrus Ægyptiam Moyse ætate longe posteriores fuisse, neminem lateat.

Cum igitur apud Moysem mentio inducitur de Libris Fœderis, Legis, Repudii, de Libro in quo descripta prius maledictiones, deinde in aqua, ad explorandam foemina de adulterio suspectæ causam, eradebantur; sicut & cum de reponendo Libro Legis ad latus Arcæ agitur, non nisi ad tabellas & asseres hæc omnia deputamus. Hinc Septuaginta Hebræum Sopher constanter vertunt Axones, quo sanè nomine appellantur tabulæ, in quibus Leges, uti supra diximus, exarabantur. Hunc ipsum scribendi in ligneis tabellis morem exprimit Author libri Job: Quis mihi det, ut exarentur (sermones mei) in libro stilo ferreo, & plumbi laminâ, vel cæta sculptantur in silice [l]? Hæc pro scriptura in ligno, plumbo, silice exaratâ, apertissima sunt. Nec etiam ambagibus Salomonis verba implicantur, cum misericordiam & veritatem in tabulis cordis sculptas admonuit [m]. Jeremias grandioribus verbis paria exprimens, Judæorum crimen in tabulis cordis eorum stilo ferreo & ungue adamantino exaratum pronunciat (n). Quin & Deus minatur, se, post eversam Jerosolyman, in visæ urbis memoriâ abolendâ ducturum, & reducturum crebris stilum super faciem ejus (o). Minas à se in Judæos pronunciatas Isaia scri-

k Sopher

l Job. 19. 24

m Prov. 3. 3

n Jer. 17. 1

o 4. Reg. 21. 13

B